

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus liikmesriikide ja kolmandate riikide valitsuste vahelisi energiakokkuleppeid käsitleva teabevahetusmehhanismi loomise kohta”

KOM(2011) 540 (lõplik) – 2011/0238 (COD)

(2012/C 68/12)

Raportöör: **Jonathan PEEL**

27. septembril 2011 otsustas Euroopa Liidu Nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 194 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus liikmesriikide ja kolmandate riikide valitsuste vahelisi energiakokkuleppeid käsitleva teabevahetusmehhanismi loomise kohta”

KOM(2011) 540 lõplik – 2011/0238 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektor võttis arvamuse vastu 20. detsembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 477. istungjärgul 18.-19. jaanuaril 2012 (18. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 177, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 10.

1. Soovitused ja järeldused

1.1 Energia on meie elatusaseme ja elukvaliteedi jaoks otsustava tähtsusega⁽¹⁾. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks Euroopa Komisjoni avaldatud otsuse ettepaneku luua liikmesriikide ja kolmandate riikide valitsuste vahelisi energiakokkuleppeid käsitleva teabevahetusmehhanismi. Komitee näeb seda asjakohase sammuna ELi ühise energiaalase välispoliitika tõhusa rakendamise suunas kooskõlas nii Lissaboni lepingu (ELi toimimise lepingu artikkel 194⁽²⁾) kui ka ELi 2020. aasta energiastrateegia⁽³⁾ ning Euroopa Ülemkogu 4. veebruari 2011. aasta energiaalaste järeldustega. Komisjoni kavandatud tõhus kohustuslik teabevahetusüsteem, milles komisjon täidab aktiivset osa, kui liikmesriigid peavad partnerriikidega läbirääkimisi valitsustevaheliste energiakokkulepete üle, on juba ammu vajalik.

1.2 Seetõttu kiidab komitee heaks ka olemasolevate kahepoolsete energiakokkulepete kohta teabe vahetamise lisamise otsuse ettepanekusse, kuna komisjoni hinnangu kohaselt on liikmesriikide ja kolmandate riikide valitsuste vahel sõlmitud ligikaudu 30 naftalepet ja 60 gaasilepet, kuid elektrileppeid on vähem.

1.2.1 Komitee on üllatunud, et praegu puudub niisugune konfidentsiaalsust igakülgset arvesse võttev teabemehhanism nii komisjoni ja liikmesriikide kui ka liikmesriikide endi vahel.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi liige, parlamendikomisjoni endine esimees Giles Chichester, oktoober 2011.

⁽²⁾ Euroopa Liidu toimimise leping.

⁽³⁾ KOM(2010) 639 lõplik.

Komitee leiab, et kuigi praegu ei ole komisjonil ega üksikute liikmesriikidel täielikku pilti ühegi konkreetse kaubanduspartneri olukorrast, siis peamistel partneritel kindlasti on. Väga oluline on, et Euroopa Liit tegutseks lähitulevikus piisava, stabiilse ja kindla energiavarustuse tagamisel ühtsena ning jätkaks tõhusa ühtse energiaturu loomist. Hinnangute kohaselt võib globaalne energianõudlus piiratud ressursside järele kasvada 20 aasta jooksul ligikaudu 40 % peamiselt tõrka majandusega riikide konkurentsivõime tugevnemise tõttu, mille muudavad veelgi keerukamaks praegu veel ettenägematud kliimamuutuste mõju tõkestamise meetmed.

1.3 Komitee kiidab heaks ka selle, et ettepaneku artiklis 5 on lisatud komisjoni ametliku avalduse võimalus praegu käimasolevate lepinguläbirääkimiste kohta, millega kinnitatakse, et projekt ei ole vastuolus siseturu eeskirjadega, kui see avaldatakse asjatu viivituse ja ettenähtud ajavahemiku jooksul. Nagu komitee on varem rõhutanud oma arvamuses ELi kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika kohta⁽⁴⁾, milles on juba kajastamist leidnud paljud siinkohal tõstatatud küsimused, on õiguskindlus investorite jaoks väga oluline.

1.3.1 Komitee on siiski mures kavandatud sätte pärast, mille kohaselt komisjoni kauem kui neli kuud kestev vaikimine peaks tähendama nõusolekut. Komitee nõustub, et menetluslikel põhjustel ei oleks komisjonil ei praktiline ega lihtne anda kõigil juhtudel ametlik nõusolek, kuid vastavuskontrolli spetsiaalse taotlemise tõttu ning selguse huvides nõuab ta, et komisjon

⁽⁴⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 150-154.

annaks positiivse vastuse – isegi kui see on mitteametlik – igal võimalusel või esitaks piisavalt varajase hoiatuse, kui on avastatud võimalik probleem, mis nõuab edasist uurimist.

1.4 Energiakokkulepete puhul tuleb juhinduda nii strateegilistest kui ka kaubanduslikest kaalutlustest. Pidades meeles vajadust säilitada nii proportsionaalsuse kui ka läbipaistvuse põhimõtted, väljendab komitee siiski kahetsust, et ettepanekusse ei kaasata ettevõtjaid hõlmavaid töökokkuleppeid, eriti arvestades komisjoni seletuskirjas (1. peatükk) esitatud tugevat sõnumit konkreetsetele ettevõtjatele ainuõiguse või peaaegu ainuõiguse andmise kohta, mis oleks vastuolus ELi õigusega. Komitee kutsub komisjoni üles võtma vähemalt aktiivseid meetmeid, et tal oleks võimalik hõlpsasti saavutada täielik juurdepääs kaubanduskokkulepete nendele osadele, mis võivad olla seotud ELi reguleeriva jõuga, eriti juhul, kui need võivad osutada valitsustevaheliste kokkulepete lisadeks. Komitee märgib murega võimalikke ohtusid, mis võivad tekkida, kui strateegilised partnerlused toovad kaasa ELi-välisest huvidest põhjustatud pealesunnitud tegevuse, kui see võib osutada kahjulikuks.

1.4.1 Komitee rõhutab lisaks, et Euroopa tarbijad ei ole valmis varmselt tunnustama valitsuste- ja eraettevõtjatevaheliste energiaalaste väliskokkulepete erinevust – kõikidel juhtudel on olulised tagajärjed hinnakujundusele, teenuseosutajate valik, energiaallikate jaotus ja teised olulised kaalutlused.

1.4.2 Komitee nõuab õiglast, kuid kindlat tegutsemist juhtudel, kui mõningatel kolmandate riikide tarnijatel on vältimatult EList erinevad strateegilised ja kaubandushuvid. Komitee on kahtleval seisukohal selles osas, kui kiiresti on saavutatav komisjoni eesmärk, et kõnealused tarnijad parandaksid vastavust ELi siseturu eeskirjadele. Komitee on sellele vaatamata seisukohal, et läbirääkimised peaksid võimaluse korral toimuma partnerluse, aususe ja vastastikuse usalduse vaimus.

1.5 Komitee avaldab siiski kahetsust täieliku mõjuhinnangu puudumise pärast, kuna selle abil oleks üldsus võinud paremini ja avatult prognoosida ja mõista liikmesriikide tõenäolisi reaktsioone. Energia on loomulikult komisjoni ja liikmesriikide jagatud pädevus ning paljude jaoks tihedalt seotud nende arusaamaga suveräänsusest. See toimib mõlemas suunas: on neid, kes loodavad täiendavat toetust seal, kus teised näevad lubamatut sekkumist. Eelkõige kehtib see seoses kontrolli kaotamisega oma läbirääkimisvolituste ja sõltumatuse üle, kuna uut mehhanismi tajutakse katsena kanda energiapoliitikaalased pädevused tagaukse kaudu üle ELile Komisjonil ei ole siin samasuguseid volitusi nagu investeringute puhul, kus sarnase tegevuse kohta tehakse ettepanekud kahepoolsete investeerimislepingute alusel (viimaseid on palju rohkem), aga kus ettevaatlikkus oleks samuti kõikide huvides.

1.5.1 Komisjon peab näitama üles tähelepanelikkust end ohustatuna tundvate liikmesriikide kahtlusavalduste suhtes ning tegelema hoolikalt mis tahes üleminekuga, et võita tunnustust sellele, et kavandatud teabevahetus peamine eesmärk tugevdada liikmesriikide positsiooni läbirääkimistel kolmandate riikidega. Siin on väga oluline igakülgne koostöö liikmesriikide reguleerivate asutustega. Komitee kiidab heaks rõhuasetuse liikmesriikide toetamisele läbirääkimistel, kuid peab väga oluliseks, et komisjoni aktiivse läbirääkimistel osalemise varajased juhud osutuksid tõhusaks ning annaksid piisavaid tulemusi vältimatute mureküsimumuste lahendamisel.

1.5.2 Komitee ootab täiendavaid selgitusi konfidentsiaalsust käsitleva artikli 7 rakendamise kohta, kuna ärirepingu kõik olulised elemendid (sealhulgas hinnad ja tingimused) on ärisaladusena konfidentsiaalsed. See on otsuse heakskiidu saavutamisel keske tähtsusega. Täiel määral kehtestatud ELi ühise energiapoliitika puudumisel peavad liikmesriigid ja komisjon jätkama jõupingutusi kõikide huvitatud osapoolte vahel vajaliku vastastikuse usalduse loomisel. Kõnealune ettepanek saab olla üksnes lähtepunkt.

1.6 Komitee on kahtleval seisukohal komisjoni kinnituse osas, et ettepanek ei mõjuta ELi eelarvet. Euroopa energiapoliitika esitatavaid kasvavaid nõudmisi arvestades ei ole komitee kindel, et ettenähtud sagedast järelevalvet ja nõustamistevõrgust on võimalik ellu viia ilma lisavahenditeta.

1.7 Komitee kutsub üles viima esimese vahehindamise läbi kahe, mitte nelja aasta pärast, kuna selleks ajaks on mehhanismi tõhususe hindamiseks piisavalt kogemusi ja andmeid.

1.8 Kui vaadelda ettepaneku laiemat mõju, mida käsitletakse peamiselt ettepanekuga kaasnevas, palju ulatuslikumas teatises, kiidab komitee heaks komisjoni peaesmärgi tugevdada ELi üldise energiapoliitika välismõõdet. Energiatõhusus, -julgeolek ja -stabiilsus on selgelt omavahel seotud, kuid komitee märgib kahetsusega, et teiselt poolt ei ole igakülgset selgitatud seost kolme varem kehtestatud eesmärgiga, milleks on konkurentsivõimeline, jätkusuutlik ja turvaline energia, eriti kuna konkurentsivõimeline energia ja jätkusuutlik energia ei ole alati omavahel vastavuses.

1.8.1 Komitee väljendab ka kahetsust, et kuigi ettepanekus käsitletakse põhiliselt tehnilisi ja menetlusküsimusi, ei ole selles konkreetselt (ning on teatises vaid piiratud määral) hõlmatud teemaga tihedalt seotud aspekte, sealhulgas diplomaatilised ja sotsiaal-majanduslikud suhted tarnija- ja transiidiriikidega.

1.8.2 Samuti ei ole selgelt välja toodud, et ettepanek on igakülselt seotud ja vastastikku kooskõlastatud energia laiemate kaubandusaspektidega. Kaubanduslääbirääkimised on aastakümneid olnud loomulikult ELi pädevuses. Varsti lõpule jõudvatel ELi esimese ja teedrajava ulatusliku ja kõikehõlmava vabakaubanduslepingu (DCFTA) läbirääkimistel Ukrainaga, mis on ELi keskne energia transiidiriik, täidab energia selle käsitluses olulist rolli. DCFTA läbirääkimisi kaaluvad aktiivselt ka ELi teised naaberriigid nii idapartnerluse kui ka Euroopa – Vahemere piirkonna partnerluse raames, kus energial peaks samuti olema keskne osa.

1.8.3 Komitee kutsub komisjoni tungivalt üles pöörama ELi ja Venemaa vahelise uue kokkuleppe kesksete ulatuslike energiaaspektide üle peetavatel läbirääkimistel erilist tähelepanu kolme Balti riigi ainulaadsele olukorrale, kuna nende elektrivõrgud on kooskõlastatud pigem Venemaa, mitte mis tahes ELi süsteemiga.

1.9 Lõpuks avaldab komitee sügavat kahetsust, et nii ettepanekus kui ka teatistes puudub viide mis tahes kodanikuühiskonna kaasamise mehhanismile. See viga tuleb parandada. Hiljuti sõlmitud ELi vabakaubanduslepingute, eelkõige Lõuna-Koreaga sõlmitud lepingu rakendamise järelevalveks on kehtestatud või kehtestatakse peatselt ametlikud mehhanismid ning idapartnerluse raames toimib ka aktiivne kodanikuühiskonna foorum.

1.9.1 Komitee väljendab siiski heameelt selle üle, et ta kaasati lõpuks idapartnerluse energiaküsimustega tegeleva platvormi töösse. See on eriti teretulnud, sest kodanikuühiskonna osalemine ülejäänud kolme temaatilise platvormi kohtumistel toimib juba hästi.

2. Taustteave

2.1 4. veebruaril 2011 lepidi Euroopa Ülemkodus kokku, et Euroopa Liidu ja liikmesriikide energiaalast välisest tegevust tuleb paremini koordineerida, ning palus liikmesriikidel teavitada komisjoni alates 1. jaanuarist 2012 kõigist uutest ja olemasolevatest kahepoolsetest energiakokkulepetest kolmandate riikidega.

2.2 Seepärast avaldas Euroopa Komisjon septembris kaks dokumenti ELi energiaalase välispoliitika kohta: „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus liikmesriikide ja kolmandate riikide valitsuste vahelisi energiakokkuleppeid käsitleva teabevahetuse mehhanismi loomise kohta”⁽⁷⁾ ning teatis „ELi energiapolitiika: koostöö ELi-väliste partneritega”⁽⁸⁾.

2.3 Komiteele esitati arvamuse koostamiseks vaid seadusandlik dokument, milles sätestatakse Euroopa Ülemkogu 4. veebruari 2011. aasta järelduste rakendamise mehhanism. Teatis

hõlmab palju laiemat valdkonda ning selles käsitletakse otsuse ettepanekut vaid põgusalt. Komitee väljendab selle piirangu pärast kahetsust, kuna teatis hõlmab paljusid võtmeaspekte, mille kohta komitee sooviks märkusi esitada. Sinna hulka kuuluvad näiteks taastuvad energiaallikad, energiatõhusus ja teised säästva arengu seisukohast olulised küsimused kuni ELi suhteni Venemaa, Hiina ja teiste kiiresti kasvavate majandustega ning arengumaadega üldiselt.

2.3.1 Komisjon on selgitanud, et teatis viib mitmete ettepanekuteni, millest esitatud otsuse ettepanek on esimene, kuigi üks olulisemaid.

2.4 Globaalne energianõudlus ja ELi sõltumine fossiilkütustest on mõlemad tõusuteel. Nagu teatistes märgitakse, impordib EL tervikuna 60 % gaasist ja üle 80 % naftast ning samal ajal konkureerib temaga mujal, eriti tärkava majandusega riikides kasvav nõudlus. Globaalne energianõudlus võib 20 aasta jooksul kasvada 40 %, samas kui kliimamuutustega seotud ettenägematud meetmed võivad olukorra veelgi keerukamaks muuta. Paljudel liikmesriikidel on võimalik toetuda ainult piiratud hulgal energiatarnijatele ning seetõttu on nad eriti gaasi ja nafta osas kitsaskohtade ja hindade volatiilsuse suhtes haavatavamad. Seetõttu on ELi energiaalase välispoliitika kindlama aluse rajamine väga kiireloomuline küsimus. Väga oluline on, et Euroopa Liit tegutseks lähitulevikus piisava, stabiilse ja kindla energiavarustuse tagamisel ühtsena ning jätkaks tõhusa ühtse energiaturu loomist.

2.5 Selleks on praegu veel vähe tõhusaid vahendeid. ELi ja Ukraina vahel peagi sõlmitavas DCFTA lepingus moodustab energia eeldatavasti keskse osa. Energiatõhusus reguleerib omakorda ELi energiaalaseid suhteid üheksa partnerriigiga⁽⁷⁾ Ida- ja Kagu-Euroopas. Pikaajaline strateegiline rahvusvaheline lähenemine nõuab palju enam struktureeritud ja ühtseid institutsioonilisi sätteid. ELi 2020. aasta energiastrateegias on ELi energiapolitiika välismõõtme tugevdamist nimetatud õigustatult peamiseks prioriteediks, mida esitatud otsuses kavatakse käsitleda.

2.6 Otsuse ettepanekus nõutakse, et liikmesriigid vahetaksid Euroopa Komisjoniga teavet kavatsuste kohta sõlmida kolmandate riikidega valitsustega energiakokkulepped. Vastavuskontrolli mehhanismiga (artikkel 5) soovib komisjon tagada kõnealuste lepingute vastavuse siseturu eeskirjadele. Üheks peamiseks eeliseks on investeringute jaoks õiguskindluse loomine⁽⁸⁾. Komisjon rõhutab, et uus mehhanism on kooskõlastusmeede,

⁽⁷⁾ KOM(2011) 540 lõplik.

⁽⁸⁾ KOM(2011) 539 lõplik.

⁽⁷⁾ Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Horvaatia, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik, Moldova, Montenegro Serbia, Ukraina ja Kosovo.

⁽⁸⁾ See peab loomulikult kokku sobima Lissaboni lepingust tulenevate ELi uute kõikehõlmavate investeerimisvõitluste ja -poliitika – vt komitee arvamus ELT C 318, 29.1.2011, lk 150–154.

mille eesmärk on toetada liikmesriike ja tugevdada nende läbirääkimispositsiooni, mitte neid asendada ega piirata nende võimalusi sõlmida selliseid lepinguid. Artiklis 7 rõhutatakse, et on olemas sätted sellise teabe konfidentsiaalsuse tagamiseks, mis on äärmiselt delikaatne küsimus.

2.7 Komitee avaldab siiski kahetsust, et reguleerimisalast on välja jäetud ettevõtjate vahelised lepingud, eriti arvestades komisjoni selget hoiatust konkreetsetele ettevõtjatele ainuõiguse või peaaegu ainuõiguse andmise kohta, mis oleks vastuolus ELi õigusega⁽⁹⁾. Komitee kutsub komisjoni üles võtma vähemalt aktiivseid meetmeid, et tal oleks võimalik hõlpsasti saavutada täielik juurdepääs kaubanduskokkulepete nendele osadele, mis võivad olla seotud ELi reguleeriva jõuga, eriti juhul, kui need võivad osutada valitsustevaheliste kokkulepete lisadeks.

3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee: kindel toetus varustuskindlusele põhinevale tugevale Euroopa energiaalasele välispoliitikale

3.1 2011. aasta märtsis avaldas komitee⁽¹⁰⁾ selge üleskutse ELi ühise energiaalase välispoliitika kiireks ja järkjärguliseks tõhustamiseks. Eesistujariik Ungarile vastates nõudis komitee konkreetseid meetmeid sise- ja välispoliitika paremaks kooskõlastamiseks ja integreeritud, sidusaks lähenemiseks. Komitee kutsus ka üles innustama institutsioone käsitlema energiatemaatikat, võtma kasutusele strateegilise mitmepoolse poliitikasuuna ja tõhusalt rakendama privilegeeritud energiapartnerlusi ELi naaberriikidega.

3.2 Varem, 2009. aastal kutsus komitee⁽¹¹⁾ üles võtma vastu ELi ulatusliku välise energia strateegia ja eraldama vahendid selle tõhusaks rakendamiseks. Pikas perspektiivis määratleti selles energiajulgeolek ja kliimapoliitika kui ELi rahvusvaheliste energiaalaste suhete kaks sammast. Selles tõsteti esile kolmanda energiapaketi tähtsust ELi välistarnijatest sõltumise vähendamisel, kuid rõhutati ka, et tuleb julgustada energia säästvat tootmist ja kasutamist kolmandates riikides. Rõhutati energia ja asjaomase kaubanduspoliitika kindlat seost, kuna partnerriigid on kohustatud kehtestama oma turul sellised reeglid nagu vastastikkus, võrdne kohtlemine, läbipaistvus, investeringute kaitse ning õigusriigi ja inimõiguste austamine. Kuna energial on rahvusvahelistes vaidlustes üha suurem roll, rõhutab komitee uuesti tungivat vajadust tasakaalustada liikmesriikide riiklikud huvid Euroopa ühise seisukohaga.

3.3 Komitee⁽¹²⁾ on ka rõhutanud, et taastuvenergia edendamist ja energiaallikate mitmekesistamist ei saa eraldada Euroopa

välisest, eriti Euroopa – Vahemere piirkonnas. ELi kliimapoliitika järgimiseks tuleks partnerriikides järk-järgult kaotada kahjulikud fossiilkütuste toetused, suurendada taastuvenergia projektidega seotud teadus- ja arendustegevuse rahastamist ning edendada energiasõbralike kaupade ja teenustega kauplemist.

4. Kodanikuühiskonna roll

4.1 Ebaõnnestumised, mis viisid 2011. aastal arabia maades ulatuslike ülestõusudeni, näitasid taas kord kodanikuühiskonna määravat rolli demokraatiale üleminekul, põhiseaduse reformimisel ja institutsioonide ülesehitamisel. Kodanikuühiskonna ja eelkõige sotsiaalpartnerite panust nii siin kui ka idapartnerluse riikides⁽¹³⁾ tuleb igakülgselt arvesse võtta, et tagada üldsuse tunnustusele toetuvad läbipaistvad ja kaasavad otsustusprotsessid. Komitee avaldab sügavat kahetsust, et ei ettepanekus ega teatises ei viidata mis tahes kodanikuühiskonna kaasamise mehhanismile – vaatamata asjaolule, et sotsiaalpartnerid kaasatakse suures ulatuses ja neilt oodatakse probleemide tekkimisel olulise tagasiside andmist, ning et teatises ei esitata konkreetset viidet tööstuse juhitavatele ühisprojektidele⁽¹⁴⁾. Komitee väljendab siiski heameelt selle üle, et ta kaasati lõpuks idapartnerluse energiaküsimustega tegeleva platvormi töösse. See on eriti teretulnud, sest kodanikuühiskonna osalemine ülejäänud kolme temaatilise platvormi kohtumistel toimib juba hästi.

4.2 Lisaks on hiljuti sõlmitud ELi vabakaubanduslepingute, eelkõige Lõuna-Koreaga sõlmitud lepingu rakendamise järelevalveks kehtestatud või kehtestatakse peatselt ametlikud mehhanismid ning idapartnerluse raames toimib ka aktiivne kodanikuühiskonna foorum. Kodanikuühiskonna arvamus energiaküsimustes on sama oluline. Eelkõige läbipaistvuse ja mõju suurendamiseks ning üldsuse harimiseks peab see hõlmama tarbijaid endid, kes kannatavad sageli turuprobleemide ebaproportsionaalselt suure mõju tõttu.

5. Laiemad strateegilised kaalutlused

5.1 Komitee toetab täielikult komisjoni kavatsust olla eestvedajaks kõikehõlmava ja kooskõlastatud ELi energiaalase välisstrateegia loomisel ning kutsub liikmesriike üles toetama komisjoni jõupingutusi solidaarsuse ja vastastikuse usalduse vaimus.

5.2 Komitee on seisukohal, et solidaarsus on ELi ühise energiapolitiika nurgakivi, mis aitab piisavalt tugeva läbirääkimispositsioonita liikmesriikidel tagada energiavarustus õiglaste ja jätkusuutlike hindadega.

⁽⁹⁾ Seletuskiri (KOM (2011) 540 lõplik, 1. peatükk).

⁽¹⁰⁾ ELT C 132, 3.5.2011, lk 15-21.

⁽¹¹⁾ ELT C 182, 4.8.2009, lk 8-12.

⁽¹²⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 1.

⁽¹³⁾ Ukraina, Moldova, Gruusia, Armeenia, Aserbaidžaan ja Valgevene.

⁽¹⁴⁾ Peatükk 1.3, lk 7.

5.3 EL on suur energiatarbija, kuid samal ajal ka tunnustatud oluline tehnoloogiaettevõtete pakkuja, kelle turu läbipaistvuse ja tururegulatsiooni ning tuuma- ja muu energia ohutuse standardid on maailma kõrgeimad.

5.4 Komitee võtab teadmiseks teatistes ⁽¹⁵⁾ esitatud arvud, et Venemaalt, Norrast ja Alžeerist imporditakse ELi 85 % maagaasist ja peaaegu 50 % toornaftast (OPECi riikidest imporditakse 36 % toornaftast). Venemaal on ka juhtiv roll sõe ja uraani tarnimisel ELi.

5.5 Kõrvuti toormele juurdepääsuga on energiale juurdepääs ELi peamine strateegiline kaalutus, kuna järgmise 20 aasta jooksul kasvab järsult energianõudlus kogu maailmas. Komitee pooldab strateegiliste partnerluste rajamist maailma suurimate energiaturul osalejatega (olgu tegemist tarnijate, transiidi või kaastarbijatega), mis peaks hõlmama koostööd vähese CO₂-heitega tehnoloogiate kasumlikkuse ja kasutuselevõtu parandamisel ning energiatootmise ja taastuvenergia edendamisel ning pöörama suuremat tähelepanu ⁽¹⁶⁾ varustuskindlusele. Komitee ootab eelkõige Ukrainaga lähiajal sõlmitavat lepingut, mis peaks hõlmama katkematu varustuse tagamist, hinnakujundust ja teisi keskseid küsimusi.

5.6 See on eriti oluline ELi kaubanduspoliitika tuleviku jaoks, kuid komitee kiidab heaks ka teatistes toodud viite tugevamate seostele energiapoliitika ning ELi arengut, laienemist, investeringuid ja laiemaid rahvusvahelisi suhteid hõlmavate poliitikasuundade vahel. Lissaboni lepingu põhieesmärk oli ELi poliitika kõnealuste eri valdkondade tihedam sidumine. Väga oluline on, et ELi energiapoliitika on nüüd samuti kõnealuste poliitikasuundadega, eelkõige arenguriikide säästva majandus- ja sotsiaalarenguga igakülselt kooskõlla viidud.

5.7 Komitee ootab, et ELi peamised partnerid energiaühenduses töötaksid ELi energia siseturu eeskirjade täitmise ja austamise suunas. Komitee väljendab muret komisjoni poolt eelmise aasta märtsis energiaühenduse tegevusele antud kriitilise hinnangu pärast ⁽¹⁷⁾. Poliitilise kohustuse ja ELi liikmete poolt energiaühenduse õigustiku tegeliku rakendamise vahel valitsevad

endiselt märkimisväärsed erinevused. Sellega seoses kritiseeris komisjon vananenud turumudelite säilitamist, investeeringute takistamist ja konkurentsi moonutamist, sest need annavad avaliku sektori tarnijatele endiselt eelise reguleeritud hindade kaudu. Komitee soovib seetõttu teada, millised vahendid on ELi jaoks kõige sobivamad suhete hoidmiseks kaugemate partneritega ning kas EL peaks jätma kõrvale tarnija-ostja suhted ja liikuma energiaturgude suurema lähendamise poole.

5.8 Kuna Venemaa on praegu ELi juhtiv energiatarbija, innustab komitee komisjoni jätkama tööd ELi ja Venemaa uue lepingu sõlmimise suunas, mis peab hõlmama ulatuslikku energiakokkulepet. Venemaa sõltub samamoodi ELi pakutava turu suurusest. Selline kokkulepe oleks suur läbimurre ja teetähis ELi ühistevõtte suunas energiaalastes välissuhtes.

5.8.1 Sellise kokkuleppe üle peetavatel läbirääkimistel tuleb pöörata erilist tähelepanu kolme Balti riigi ainulaadsele olukorrale, kuna nende elektrivõrgud on kooskõlastatud Venemaa, mitte ELi süsteemiga. See muudab need kolm riiki oma elektrisüsteemide stabiilsuse ja sageduse reguleerimise osas sõltuvaks üksnes Venemaast.

5.9 Alžeeria, Liibüa ja Euroopa – Vahemere piirkond tervikuna jäävad samuti äärmiselt oluliseks energiaalase väliskoostöö piirkonnaks.

5.10 Komitee on seoses Kesk-Aasiaga tunnistanud ⁽¹⁸⁾, et sellel piirkonnal on „märkimisväärne energiavarude potentsiaal, mis pakub Euroopale lisanduvaid ja täiendavaid (kuid mitte alternatiivseid) energiaallikaid”, ning nõuab, et seda laadi suhete elujõulisus põhineks praktilistel ja majanduslikel aspektidel. Lisaks rõhutab komitee, et ELi suhted piirkonnaga peavad olema „tihedalt ja vastastikku kooskõlastatud ELi suhetega Venemaa, Hiina ja Türgiga”. Hiina on eriti oluline teise suure energiatarbijana, mistõttu on väga oluline pöörata erilist tähelepanu tihedale koostööle energia, tehnoloogia ja kliimamuutustega seotud küsimustes.

Brüssel, 18. jaanuar 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ KOM(2011) 539 lõplik, lk 9 (allmärkus 20).

⁽¹⁶⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 150-154.

⁽¹⁷⁾ KOM(2011) 105 lõplik.

⁽¹⁸⁾ ELT C 248, 25.8.2011, lk 49-54.